

Тема:

11 – 12 серпня
відбулося
засідання Ради
адвокатів
України

с. 3

Українська
адвокатура
налагоджує
партнерські
відносини
з японськими
колегами

с. 10

Дайджест
діяльності
комітетів та
секцій НААУ
за червень –
серпень
2023 року

с. 18

Історія
адвокатури:
Державна
та громадсько-
політична
діяльність
адвоката
Степана Барана

с. 93

ДОЛІ КОЛОМИЙСЬКИХ АДВОКАТІВ НА ТЛІ ЕПОХИ

Богдан Волошинський, учасник проекту «Історія адвокатури України»,
член Національної спілки краєзнавців України

У сучасних європейських містах значної популярності набули вуличні квести — захоплюючі інтелектуальні змагання, учасникам яких пропонується розв'язати певне завдання чи знайти відповідь на питання, пов'язані з теперішнім життям чи історією міста. А уявімо собі, що ми вирішили провести імпровізований квест із запитанням на знання локальної історії на вулиці стародавнього галицького міста Коломиї. Для цього бажаним взяти в ньому участь (коломиїцям чи гостям міста) запропонували б спершу ознайомитися із витягами з біографій десяти містян, чиї кроки ще пам'ятає стара коломиїська бруківка.

Іван Ганкевич (1879 — 1932) — двічі арештовувався польською поліцією за підозрою в антидержавній діяльності;

Іван Заваликут (1884 — 1975) — воював у Першій світовій війні та в УГА, двічі поставав перед польським судом за політичну діяльність і перебув піврічне ув'язнення, помер в еміграції у США;

Антін Кузьмич (1886 — 1941) — воював у Першій світовій війні в легіоні УСС та в УГА, перебув польський полон, пізніше арештовувався польською поліцією, у 1939 р. засуджений на 8 років радянської каторги, помер у Карагандинському виправно-трудовому таборі;

Олекса Коссак (1887 — 1942) — воював у Першій світовій війні, перебував 7 років у російському полоні, ув'язнений і розстріляний гітлерівськими нацистами;

Іван Могильницький (1894 — 1983) — у 1939 р. засуджений на 8 років совєтської каторги, покарання відбував у Печорському виправно-трудовому таборі;

Іван Новодворський (1878 — 1942) — воював у Першій світовій війні в легіоні УСС та в УГА, у 1939 р. засуджений на 6 років совєтської каторги, покарання відбував у виправно-трудових таборах у Комі та Ухті, де й помер;

Роман Ставничий (1889 — 1959) — воював у Першій світовій війні та в УГА, перебув польський полон, помер в еміграції у США;

Іван Турянський (1889 — 1956) — воював у Першій світовій війні в легіоні УСС, помер в еміграції у США;

Іван Чернявський (1867 — 1959) — працював у судових органах ЗУНР, відбув ув'язнення в польській тюрмі;

Ярослав Шипайло (1884 — 1968) — працював у судових органах ЗУНР, помер в еміграції в Канаді.

Загальна характеристика зазначених вище 10 фрагментів біографій цих знаних громадян Коломиї така: б із них воювали на фронтах, 3 перебували у військово-полоні, 2 арештовувалися поліцією, 6 відбули ув'язнення за політичну діяльність, 2 померли в каторжних тюрмах, один страчений, 4 врятувалися від репресій втечею в еміграцію, втративши домівки і все своє майно.

Запитання ж до учасників квесту могло би бути таким: «Як ви вважаєте, чим займалися ці люди та до якої фахової / соціальної групи вони належали?».

Можемо з певною ймовірністю передбачити, що серед отриманих нами відповідей були б і такі: «професійні революціонери», «члени підпільних радикальних політичних організацій», «комбатанти руху опору». Правда ж відповідь є такою: «Це фрагменти

біографій представників мирної і гуманної професії — десяти знаних коломийських українських адвокатів міжвоєнного періоду».

А тепер замислімося над таким: якби в котромусь західноєвропейському місті проводилися аналогічні дослідження вибраних десяти біографій знаних місцевих адвокатів того ж історичного періоду, то чи були б у них так чисельно фіксовані епізоди репресій, ув'язнень і страт? Очевидно, що ні. Тому й логічним є підсумок наших студій: ми представили витяги з життєписів правників, які належали до підневільної, бездержавної нації, однак не скорилися і боролися за її волю. Їх спільні риси: національність — українці, фах — адвокати, життєва позиція — діяльні патріоти. Для дослідників історії держави і права України це невеличка, однак дуже показова вибірка: біографічний зріз середовища фахових українських правників покутського міста Коломиї 1930-х років з вказанням сплаченої ними ціни за власні патріотичні переконання.

Богдан Волошинський, онук Олексі Коссака
біля стенда в музеї

Адвокати Прикарпаття — учасники презентації
біля стенда про Олексу Коссака. Коломия,
21 червня 2023 року

До цієї когорти знаних коломийських правників можна було б ще додати адвоката і видатного письменника Андрія Чайковського (1857 — 1935), який після поселення в Коломиї у 1919 р. зазнав репресій від польської окупаційної влади за свою участь у визвольних змаганнях часів Західно-Української Народної Республіки (працював на посаді повітового комісара Самбірського повіту). Також доречно тут згадати долю магістра права Степана Сатурського (1909 — 1942), який готувався до адвокатської діяльності (деякий час працював помічником і стажистом в адвокатській канцелярії Андрія Чайковського) та був розстріляний гестапівцями разом з Олексом Коссаком. А ще з давнішого часу могли б ми нагадати переслідування в Австро-Угорській імперії за політичну діяльність відомого громадсько-політичного діяча, творця товариства «Січ», адвоката Кирила Трильовського (1864 — 1941), який у міжвоєнний період відновив у Коломиї свою адвокатську діяльність, а з приходом в 1939 р. радянської влади зазнав допитів та обшуків свого помешкання (його арешту завадили тоді лише похилий вік і вкрай підірване здоров'я). Зрештою, задля цілкової ясності цього питання відзначимо, що якби ми також провели аналогічні дослідження в інших тогочасних фахових групах патріотичних українських інтелігентів — професорів гімназій, урядників, кооператорів, літераторів, діячів мистецтва, то отримана картина була б напрочуд схожою.

Про все це вели розмову учасники презентації оновленої музейної експозиції про життя, фахову і громадську діяльність коломийського адвоката, доктора права Олекси Коссака (1887 — 1942), яка відбулася 21 червня 2023 р. в Музеї історії міста Коломиї. Центральною її частиною став інформаційний стенд про О. Коссака, розроблений в рамках проєкту «Історія адвокатури України», який протягом десяти років під керівництвом Ірини Василик провадить «Центр досліджень адвокатури і права» Національної асоціації адвокатів України. Відзначимо, що два такі стенди за сприянням Ради адвокатів Івано-Франківської області (голова ради Світлана Петрова) вже зайняли свої місця в кабінеті історії адвокатури Прикарпаття та в науковій бібліотеці Юридичного навчально-наукового інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (де сьогодні зберігається правнича бібліотека адвоката О. Коссака), а один стенд передано Івано-Франківському краєзнавчому музею.

Коломийські адвокати-патріоти заслужили на добру пам'ять своєю професійною та громадською діяльністю. Тому вартою наслідування є просвітницька ініціатива коломийської родини Антонюків, які виступили меценатами виготовлення стенда для коломийського музею, а також ще один примірник такого ж стенда розмістили в приймальні нотаріальної контори приватного нотаріуса Оксани Антонюк для можливості ознайомлення її клієнтами. Сподіваємося, що ця ініціатива стане гідною наслідування й згодом відвідувачі не лиш музею, а й коломийських нотаріальних контор та адвокатських канцелярій (як зрештою й інших правничих, правоохоронних і правозахисних інституцій) в місті зможуть знайомитися з відомостями про достойних коломийських правників та з історією адвокатури краю. Можливо також, що коломийський почин знайде поширення й в інших містах України та сприятиме вшануванню пам'яті визначних українських правників.

Важливо зберігати в нашій національній пам'яті імена всіх героїв українських визвольних змагань, які своїм життєвим чином незримо, але стало нам нагадують: якщо ми зараз не зупинимо новітню навалу дикої

московської орди, то й надалі за право вільно жити на своїй землі платитимемо життями своїх кращих громадян і втрачатимемо нашу національну державницьку еліту, зокрема — й правничу. У великій мірі цьому сприяють дослідження життєписів заслужених українських адвокатів, які провадяться в рамках згаданого проєкту «Історія адвокатури України».